

OKVIR POLITIKE RASELJAVANJA I OBNOVE PRIHODA

Period izveštavanja

26.07.2019 – 30.09.2019

U saradnji sa

European Bank
for Reconstruction and Development

Naručilac

Evropska banka za obnovu i razvoj
(EBRD)

Korisnik

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i
vodoprivrede

Izvršilac:

Javno Vodoprivredno Preduzeće
Srbijavode

Naziv projekta

Otpornost Srbije na klimatske promene i
projekat navodnjavanja – Detaljna
analiza tehničkih, socijalnih i pitanja
zaštite životne sredine

Finansira

European Bank
for Reconstruction and Development

KONTROLNI LIST

BROJ PROJEKTA: 190016_SER_EBRD_IrrigationFS

PRIPREMIO: hydrophil GmbH
Mariahilfer Str. 84 M/31, A-1070 Beč
Austrija

GLAVNA OSOBA ZA KONTAKT: Mr. Martin Edthofer
Rukovodilac projekta
hydrophil GmbH
Mariahilfer Str. 84 M/31
1070 Beč, Austrija
Tel.: +43-1-9969-800 15 / Mob: +43 660 996 98 15
E-mail: m.edthofer@hydrophil.at

DODATNA OSOBA ZA KONTAKT: Dr. Gerald Eder
Direktor projekta
hydrophil GmbH
Mariahilfer Str. 84 M/31
1070 Beč, Austrija
Tel.: +43-1-9969-800 11 / Mob: +43 660 996 98 11
E-mail: g.eder@hydrophil.at

PRIPREMLJENO ZA: Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)

DATUM: 27.11.2019

UREDNIK: Dr. Ana Kopren

Datum	Revizija br..	Urednik	Proverio	Odobrio
30.10.2019	Rev. 00	Dr. Ana Kopren	ege	ege
20.11.2019	Rev. 01	Dr. Ana Kopren	ege	ege
27.11.2019	Rev. 02	Dr. Ana Kopren	ege	ege

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	3
1. UVOD.....	4
2. OPIS PROJEKTA	5
3. CILJ I ZADACI	6
4. PRINCIPI OBNOVE PRIHODA	6
5. PRAVNI OKVIR	7
5.1. NACIONALNI PRAVNI OKVIR	7
5.2. EBRD DOKUMENTI.....	8
5.3. ANALIZA JAZA.....	8
6. RASELJAVANJE I OTKUP ZEMLJE.....	9
6.1. KRITERIJUMI ZA OPRAVDANOST NADOKNADE	9
6.2. NAČINI NADOKNADE I OBNOVE PRIHODA ZA ŽIVOT	10
6.2.1. Vrednost zamene	10
6.2.2. Novčana naknada i procena imovine i vrednosti	11
6.2.3. Pomoć osetljivim grupama.....	11
6.3. PROCES EKSPROPRIJACIJE.....	12
6.3.1. Pravo prolaza	13
7. SOCIOEKONOMSKA PROCENA I POPIS STANOVNIŠTVA	13
7.1. POPIS.....	13
7.2. SocioEKONOMSKA ANALIZA	14
7.3. MATRICA PRAVA	14
7.4. TROŠKOVI.....	15
7.5. DETALJAN PLAN OBNOVE PRIHODA (LRP)	15
8. KONSULTACIJE	16
9. MEHANIZAM ZA PODNOŠENJE ŽALBI.....	17
10. IZVEŠTAVANJE I PRAĆENJE.....	19
11. PRILOG 1: OBRAZAC ZA PODNOŠENJE ŽALBI.....	21
12. LITERATURA.....	22

TABELE

Tabela 1: Matrica prava	15
Tabela 2: Obrazac za podnošenje žalbi	21

SLIKE

Slika 1: Lokacija Komponente 1 u blizini Negotina.....	5
Slika 2: Lokacija Komponente 3 u blizini Svilajnaca.....	6
Slika 3: Proces eksproprijacije dijagram.....	12
Slika 4: Mehanizam podnošenja žalbe.....	18

SKRAĆENICE

EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ESMS	Sistem upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima
ESHS	Životna sredina, socijalna pitanja, zdravlje i bezbednost
ILO	Međunarodna organizacija rada
JVP	Javno vodoprivredno preduzeće
JUP	Jedinica za upravljanje projektima
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
RLRF	Okvir politike za raseljavanje i obnovu prihoda
RAP	Akcioni plan raseljavanja
PAPs	Stanovnici ugroženi projektom
PR	Uslovi za realizaciju
RDV	Republička direkcija za vode

1. UVOD

Prema zahtevima životne sredine i socijalne politike (2014.), uspostavlja se Okvir politike za raseljavanje i obnovu prihoda kada zbog faza razvoja projekta nije poznato koliko zemljišta treba da bude otkupljeno niti su poznata ograničenja upotrebe zemlje zbog projekta i mogućeg fizičkog i/ili ekonomskog premeštanja. Ovaj okvir će predstaviti opšta načela, postupke i okvir za prava u skladu sa ovim Uslovima za realizaciju. Kada se definišu pojedinačne komponente projekta i potrebne informacije postanu dostupne, okvir će poslužiti kao osnova za izradu Detaljnog akcionog plana za raseljavanje („RAP“) ili Plana za obnovu prihoda („LRP“). Svi oni na koje ovaj projekat ima uticaj kao i ostale zainteresovane strane će imati vremena da razmotre pomenuti okvir i daju svoje komentare i sugestije koji mogu biti korisni klijentu u procesu planiranja.

S obzirom na sveukupno socijalno, ekonomsko i demografsko stanje, stanovništvo na projektnom području pozdravlja projekat navodnjavanja i očekuje više prihoda od poljoprivrednih aktivnosti. Izgradnja sistema za navodnjavanje stvara mogućnosti za ekonomski rast i mogućnosti zapošljavanja u ovom području. Međutim, socijalni uticaji zbog raseljavanja, otkupa zemlje i gubitka prihoda mogu imati i negativne posledice. Stoga je Konsultant pripremio Plan za raseljavanje i obnovu prihoda sa koracima koje Klijent i lokalne zainteresovane strane moraju da preduzmu kako bi pripremili detaljnu analizu socijalnih pitanja tokom usklađivanja sa međunarodnom praksom koju EBRD sprovodi na polju standard u socijalnoj politici.

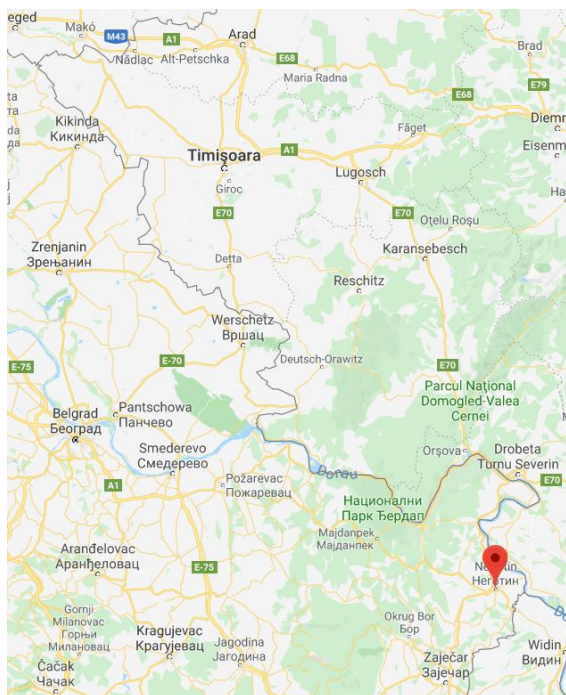
Svrha RAP-a je da svim zainteresovanim stranama, uključujući i ugroženu populaciju, predstavi ko će sve tačno biti uključen u otkup zemljišta, kako će se pomenuti otkup sprovesti i ko će to uraditi, kao i vremenski okvir i resursi. RAP bi trebalo da obuhvati mere kojima se raseljenim licima pruža pravna pomoć kako bi im se omogućilo da ispune administrativne zahteve pre otkupa zemljišta i, ako je potrebno, da potraže pravni lek.

Naručilac će se konsultovati sa ugroženim pojedincima tokom pripreme RAP-a i rezime istog će javno objaviti kako bi bili sigurni da ugrožena lica razumeju postupke kompenzacije i znaju šta mogu očekivati u različitim fazama projekta. Više detalja o projektu sledi u narednom delu.

2. OPIS PROJEKTA

Projekat će sprovesti Javno vodoprivredno preduzeće “Srbijavode” u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Republičkom direkcijom za vode i opštinama u kojima će se investirati.

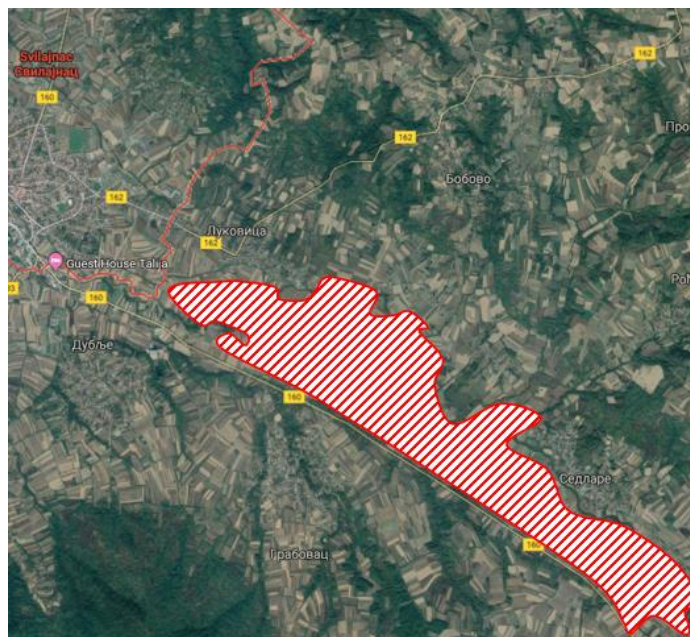
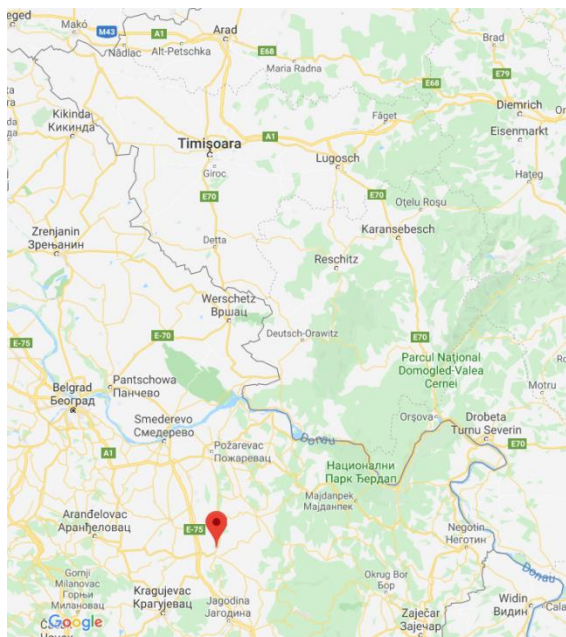
Projekat navodnjavanja obuhvata dve komponente. Komponenta 1 uključuje izgradnju primarne infrastrukture za navodnjavanje u regionu Negotina (istočna Srbija) koja će obezbediti siguran pristup vodi za navodnjavanje na oko 2.000 hektara („ha“) zemlje, uključujući 1.100 ha postojećih korisnika koji koriste privatni objekat (Slika 1). Negotinski region ima veći broj poljoprivrednika koji su uključeni u proizvodnju voća i povrća veće vrednosti a za koje se očekuje da će imati koristi od priključenja na novo predloženu infrastrukturu za navodnjavanje.

Slika 1: Lokacija Komponente 1 u blizini Negotina (približna površina obeležena)

Izvor: Google maps

Komponenta 3 uključuje izgradnju novog sistema za navodnjavanje „Resavska Celina“ u Svilajncu, da bi se obezbedio pouzdan izvor vode za 1042 hektara zemlje (Slika 2). Ovaj sistem se sastoji od 15 plitkih bunara, tri vodozahvata na reci Resavi i približno 6 km cevovoda za navodnjavanje i sva pumpna oprema.

Slika 2: Lokacija Komponente 3 u blizini Svilajнца (približna površina obeležena)

Source: Google maps

3. CILJ I ZADACI

Cilj ovog okvira je uspostaviti jasnu, transparentnu proceduru za različite aktivnosti vezane za raseljavanje, otkup zemljišta i obnovu prihoda uz istovremeno poštovanje ljudskih prava i dobiti zajednice.

Ako se još u ranoj fazi projekta identifikuju ljudi ugroženi projektom kao i potencijalni štetni uticaj koji projektne aktivnosti mogu da imaju, sprečiće se negativne posledice na prihode pomenutog stanovništva i stvoriće se uslovi za poboljšanje životnog standarda zajednice i ostalih društvenih aspekata.

Okvir politike za raseljavanje i obnovu prihoda predstavlja strategiju proisteklu iz ovog Projekta i primenjivaće se u procesu otkupa zemljišta i ekonomskom raseljavanju ljudi. Okvir je pripremljen u skladu sa zakonodavstvom RS i EBRD-a za životnu sredinu i socijalnu politiku iz 2014. godine. Ovaj okvir je smernica za pripremu individualnih planova za obnovu prihoda tokom procesa preseljenja i otkupa zemljišta.

Okvir utvrđuje principe i postupke za pružanje naknade za zemlju i upravljanje celokupnim ekonomskim preseljenjem, sa ciljem da ljudi mogu svoja domaćinstva poboljšati ili bar vratiti na nivo pre preseljenja. Nakon uspostave trase novih cevovoda za navodnjavanje, rezervoara i bunara podzemne vode i pumpnih stanica, Klijent će pripremiti akcione planove za preseljenje za opštine Negotin i Svilajnac, koristeći smernice postavljene u ovom Okviru.

4. PRINCIPI OBNOVE PRIHODA

Ključni principi koji se odnose na nadoknadu i obnovu prihoda su:

- Izbegavanje fizičkog i ekonomskog raseljavanja ili minimalno ekonomsko raseljavanje, tj. izbegavanje parcela u privatnom vlasništvu i odabir lokacija za pumpne stanice, kao i postavljanje infrastrukture na ivice parcela kako bi korišćenje zemlje bilo najmanje moguće,
- Popis će se sprovesti da bi se utvrdilo ko će biti ugrožen projektom i ko ispunjava uslove za pomoć,
- datum popisa će biti i krajnji datum za utvrđivanje podobnosti, što znači da onaj ko se useli na zemlju nema pravo na bilo kakvu pomoć,
- Sprovedeće se socijalno-ekonomska anketa ljudi ugroženih projektom kako bi se procenili svi uticaji, pružile osnovne informacije i po potrebi osigurale odgovarajuće mere obnove prihoda za život,
- Organizovaće se javne konsultacije i informacije će biti dostavljene ljudima koji će snositi posledice projekta pre početka i tokom celog procesa otkupa zemljišta,

- Zemlja će se pribaviti putem nagodbe, kad god je to moguće,
- Matrica prava (data u Tabeli 1) sa detaljnim spiskom gubitaka i iznosa naknade će biti data za pojedinačne slučajeve, kada za to bude bilo potrebe,
- Biće obezbeđena pravedna i prikladna naknada za svu ugroženu imovinu uz punu nadoknadu, uključujući i izgublenu dobit nastalu tokom preseljenja, kao i za troškove preseljenja,
- pružiće se posebna pomoć ugroženim grupama koje su identifikovane popisom i socioekonomskom analizom,
- Za vlasnike zemljišta nadoknadiće se zemlja i sva druga ugrožena imovina (npr. usevi, drveće), a korisnicima zemljišta nadoknadiće se sva ugrožena imovina koja nije zemlja,
- Sva pomoć u obeštećenju i obnovi prihoda za život biće jednako obezbeđena muškarcima i ženama,
- Nadoknada će se obezbediti pre otkupa zemljišta i stupanja na parcele; to će biti ili nakon zaključivanja ugovora ili, u slučaju legalnih vlasnika imovine gde je pokrenut postupak eksproprijacije, nakon što odluka o eksproprijaciji postane pravosnažna,
- Postojeće mogućnost žalbe pa će ljudi ugroženi projektom moći da podnesu svoje žalbe u vezi sa naknadom i otkupom zemljišta i da očekuju pravovremeni odgovor,
- Sve aktivnosti u vezi otkupa zemljišta će biti redovno praćene.

5. PRAVNI OKVIR

5.1. NACIONALNI PRAVNI OKVIR

Ovo poglavlje opisuje pravni okvir Republike Srbije u vezi sa aktivnostima raseljavanja i otkupa zemljišta. Pravni okvir u ovom slučaju uključuje Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/2006), Zakon o eksproprijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 53/95, „Službeni list SRJ”, broj 16/01 – odluka US i „Službeni glasnik RS”, broj 20/09, 55/13 – odluka US i 106/16 – autentična tumačenja) i Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službeni glasnik RS”, broj 62/2006, 65/2008 – dr. zakon, 41/2009, 112/2015, 80/2017 i 95/2018 – dr. zakon).

Ustavom Republike Srbije se garantuju imovinska prava vlasnicima legalno stečene imovine (član 58). Imovinska prava može ograničiti jedino Zakon i to u slučaju javnog interesa uz nadoknadu koja ne može biti manja od tržišne vrednosti imovine (član 58). Upotreba poljoprivrednog zemljišta i šuma koje su u privatnom vlasništvu je slobodna (član 88). Međutim, zakonom se može ograničiti korišćenje zemlje ako za to postoji javni interes.

U prvoj fazi postupka eksproprijacije utvrđuje se javni interes i donosi se odluka o tome da li izgradnja nekog objekta ili drugi radovi na određenoj lokaciji mogu biti od javnog značaja. Predlog za utvrđivanje javnog interesa podnosi korisnik eksproprijacije, JVP „Srbijavode”. Namera je da se ne utvrđuje javni interes na ovom projektu. Namera je da se ne utvrđuje javni interes na ovom projektu. Lokalne vlasti nameravaju da pregovaraju i da traže saglasnost od vlasnika zemljišta.

Postupak otkupa zemljišta i eksproprijacije nepokretnosti sprovodi sektor za imovinska i pravna pitanja u lokalnoj samoupravi. Zakonom je predviđeno da se naknada za oduzetu imovinu utvrdi u novčanim jedinicama, ali na zahtev vlasnika imovine, novčani ekvivalent se može zameniti i za neku nekretninu koja (u smislu njegove upotrebe, kvaliteta i vrednosti) odgovara vrednosti oduzete imovine, u slučaju kada je oduzeta imovina glavni izvor prihoda vlasnika.

Lokalne samouprave organizuju javnu raspravu kako bi pregovarale o ceni sa vlasnikom zemljišta koje je obeleženo za otkup (član 56). Vlasnik će biti obavешten da može zatražiti eksproprijaciju preostalog dela svog zemljišta (član 30). Zahtev za otkup preostalog zemljišta se može podneti do dve godine nakon završetka izgradnje (član 30). Protiv rešenja o eksproprijaciji zemljišta žalba se podnosi Ministarstvu finansija, a ako nema sporazuma o naknadi o eksproprijaciji zemljišta o naknadi odlučuje sud.

Specifične mere za pomoć svim ugroženim grupama koje su identifikovane kroz socioekonomsku analizu biće definisane u skladu sa njihovim potrebama. Moguće je odrediti veću cenu od tržišne vrednosti, u slučajevima kada lica ugrožena projektom žive u teškoj socijalnoj i finansijskoj situaciji (Zakon o eksproprijaciji, član 51). Na primer, određenim grupama može biti potrebna pravna ili druga pomoć kako bi obnovile prihode, poput pomoći za poboljšanje poslovanja, a nekim ugroženim domaćinstvima će možda trebati dodatne usluge socijalnih službi.

Zakon o poljoprivrednom zemljištu predviđa da se obradivo poljoprivredno zemljište ne može razbiti na parcele manje od pola hektara (član 27). Obradivo zemljište koje je uključeno u postupak konsolidacije („komasacija“) se ne može razbiti na parcele manje od jednog hektara (član 27).

5.2. EBRD DOKUMENTI

Projekat je potreban da bi ispunio uslove za preseljenje i otkup zemljišta koji su opisani u PR5 EBRD-ove Politike zaštite životne sredine i socijalna pitanja (ESP) (2014. god.) i Vodiču i dobroj praksi raseljavanja (2017). Po ESP-u EBRD-a projekat je kategorije B i mora se pridržavati PR5 koji utvrđuju standarde za otkup zemljišta, prisilno raseljavanje i ekonomsko preseljenje. Prisilno raseljavanje odnosi se i na fizičko raseljavanje (preseljenje ili gubitak skloništa) i na ekonomsko preseljenje (gubitak imovine ili resursa i / ili gubitak pristupa sredstvima ili resursima što dovodi do gubitka izvora prihoda ili sredstava za život) kao rezultat projekta sticanja zemlje i/ili ograničenja upotrebe zemljišta (EBRD-ova Politika zaštite životne sredine i socijalna pitanja, 2014).

Primena uslova za realizaciju 5 EBRD Politike za zaštitu životne sredine i socijalne politike (2014) podržava i u skladu je sa univerzalnim poštovanjem ljudskih prava a posebno prava na adekvatno stanovanje i stalno poboljšanje životnih uslova. Neadekvatno upravljanje prisilnim raseljavanjem može imati za rezultat dugoročne teškoće i osiromašenje ljudi i zajednica pogođenih projektom. Ciljevi ovog PR-a su: da se izbegne ili, kad je to neizbežno, umanjati prisilno raseljavanje iznalaženjem alternativnih rešenja projekta, da se ublaže negativne socijalne i ekonomske posledice otkupa zemljišta ili ograničenja korišćenja zemlje i pristupa imovini i zemlji, da se obnove, ili gde je to moguće, poboljšaju životni standard i prihodi raseljenih lica u odnosu na nivo pre raseljavanja.

Za projekte koji imaju potencijalno ozbiljne negativne posledice na osobe pogođene projektom, JVP „Srbijavode“ će organizovati javnu raspravu. Rasprava će imati za temu rizike i uticaje Projekta i potrebe pogođenih zajednica, uzimajući u obzir ugrožene i ranjive grupe.

5.3. ANALIZA JAZA

Utvrđene su neke razlike između nacionalnog zakonskog okvira i EBRD-ovih uslova za realizaciju. Nacionalni zakon o eksproprijaciji ne priznaje ilegalne stanovnike kao nekoga ko ima zakonsko pravo na naknadu. Zatim, ako pravno ili fizičko lice koristi javno poljoprivredno zemljište na nezakonit način, to lice mora platiti trostruki iznos prosečne cene po hektaru (Zakon o poljoprivrednom zemljištu, član 62). Ako pravna ili fizička lica ne izvrše plaćanje, opštinski organ uklanja žetve (član 62). Uklanjanje i prodaja useva terete se subjektu koji ilegalno koristi javno poljoprivredno zemljište (član 62). Međutim, standardi EBRD-a prepoznaju ilegalne korisnike kao lica sa pravom na naknadu zbog gubitka mesta stanovanja i/ili prihoda.

Državni zakon ne zahteva mehanizam za podnošenje žalbi, kao što to zahtevaju međunarodni standardi. Poštovanje administrativnih i sudskih postupaka za rešavanje žalbi radnika ili lokalnog stanovništva, koje uspostavlja zakon, nisu dovoljni za pripremu detaljne analize socijalnih pitanja. Administrativni i sudski pravni lekovi za rešavanje žalbi nisu dovoljni jer mogu biti spori i preopterećeni, čime povećavaju rizike i troškove podnosioca žalbe. Rešavanje žalbi kroz pomenuti mehanizam sprečava eskalaciju problema i, na kraju, spremnost na reagovanje i proaktivnost doprinose dobroj reputaciji JVP „Srbijavode“¹.

¹ Priručnik o mehanizmu za podnošenje žalbi (2012, strana 3)

Nacionalni zakon ne zahteva sprovođenje socioekonomskog istraživanja kako bi se dobili osnovni podaci za potrebe praćenja i identifikovanje osetljivih grupa. Nije potrebno obezbeđivanje mera za obnavljanje uslova za ostvarivanje prihoda za život, osim jedino nadoknade za izgubljenu imovinu i profit u periodu kada se poslovna aktivnost nije mogla obavljati. Ne postoje zakonski uslovi za praćenje procesa eksproprijacije / preseljenja / obnove uslova za ostvarivanje prihoda.

Ne postoje uslovi po kojima se pre eksproprijacije moraju održati javne rasprave sa bilo kojom kategorijom ljudi koji su obuhvaćeni projektom. Jednom kada se pokrene proces eksproprijacije, informišu se i konsultuju samo oni koji imaju formalna zakonska prava, obično putem pregovaračkog postupka jedan na jedan.

6. RASELJAVANJE I OTKUP ZEMLJE

Prisilno raseljavanje odnosi se i na fizičko preseljenje (gubitak kuće) i na ekonomsko preseljenje (gubitak imovine koja predstavlja izvor prihoda) kao rezultat otkupa zemljišta predviđenog projektom ili ograničavanja pristupa prirodnim resursima. Raseljavanje se smatra prisilnim kada ugrožene osobe nemaju pravo da odbiju otkup zemljišta što rezultira njihovim preseljenjem. Otkup zemljišta zbog Projekta podrazumeva i potpunu kupovinu imovine i kupovinu prava pristupa, kao što je pravo prolaza, npr. u slučaju cevovoda za navodnjavanje.

Stanovništvo u Negotinu i Svilajncu na koje utiče Projekat imaće priliku da pregovaraju o naknadni, uslovima za dobijanje naknade, pomoći pri preseljenju, pogodnostima predloženih mesta za raseljavanje i predloženom vremenskom rasporedu. Posebne odredbe primenjuju se na konsultacije koje uključuju pojedince iz ranjivih grupa a koji bi trebalo da budu identifikovani socioekonomskom analizom. Lokalne vlasti će takođe biti uključene u proces i pružaće savete, pravnu i drugu pomoć vlasnicima imovine i drugim ugroženim građanima.

Opština Svilajnac ima idejno rešenje koje je osnova za dobijanje građevinske dozvole, ali u idejno rešenje mogu biti unete manje izmene. Planirano je da trasa cevi za navodnjavanje ide preko zemlje koja je u državnom vlasništvu. 15 vlasnika zemlje je potpisalo saglasnost da se 15 bunara postavi na njihovoj zemlji, svaki će zauzimati 30 m². Lokalne vlasti nisu otkupile zemlju i nisu planirali da plate naknadu zato što su dobili saglasnost, u skladu sa zakonom. Lokalne vlasti su informisane da u skladu sa EBRD uslovima za realizaciju 5 ovim vlasnicima treba ipak da bude plaćena naknada, i oni su pristali da isplate adekvatnu naknadu. Takođe su ponudili da omoguće pristup svim pravnim dokumentima u vezi sa sprovedenim aktivnostima, koje su inicirali da bi bili spremni kada im budu omogućena sredstva da sprovedu projekat.

Na projektu navodnjavanja neće biti fizičkog preseljenja (gubitka kuća). Međutim, može doći do ekonomskog preseljenja koje može prouzrokovati gubitak prihoda usled procesa otkupa zemlje. U tu svrhu je obezbeđen okvir za obnovu prihoda. Ekonomsko preseljenje se odnosi na gubitak imovine ili pravo pristupa imovini koji dovodi do gubitka izvora prihoda ili sredstava za život. Pogođeno stanovništvo će dobiti poštnu nadoknadu za gubitke nastale otkupom zemljišta u cilju ugradnje cevi za navodnjavanje i pumpnih stanica.

Zakon o planiranju i izgradnji (član 2, paragraf 26b) predviđa da navodnjavanje na poljoprivrednom i šumskom zemljištu ne ometa upotrebu zemljišta u njegovoj trenutnoj nameni. Zakon dalje predviđa da bilo kakvo oštećenje zemlje tokom izgradnje, rada i održavanja od strane investitora mora da nadoknadi Investitor, a ako se dogovor o vrednosti kompenzacije ne postigne, onda sud donosi odluku (član 69). Zakon predviđa da ugovor o korišćenju zemljišta za pravo prolaza bude potpisan sa vlasnikom zemljišta.

6.1. KRITERIJUMI ZA OPRAVDANOST NADOKNADE

Kriterijumi podobnosti za nadoknadu utvrđeni su na jasan i pravedan način. Sve osobe / domaćinstva koja se u vreme popisa stanovništva nalaze na zemlji zahvaćenoj projektom (vlasnici i korisnici, formalni i neformalni) imaju pravo na nadoknadu i / ili pomoć za obnovu prihoda za život kao što je navedeno u dole u Matrici prava (Tabela 1) pod uslovom da su njihovi zahtevi za nadoknadu dokumentovani. Datum završetka popisa smatra se krajnjim datumom, što znači da pojedinci / domaćinstva koja koriste / zauzimaju

zemlju zahvaćenu Projektom nakon ovog datuma neće imati pravo na nadoknadu i / ili pomoć u obnovi prihoda. Predmet nadoknade može biti:

- izvor prihoda od poljoprivrede,
- usevi koji se uzgajaju za tržište, usevi koji se uzgajaju za lične potrebe, količina zemlje koja se koristi za svaku vrstu useva.

Klijent će objaviti kriterijume koji će definisati podobnost za nadoknadu i drugu pomoć kod preseljenja. Ovaj postupak treba da sadrži odredbe kojim će se definisati konsultacije sa pogođenim osobama, domaćinstvima i predstavnicima zajednice, lokalnim vlastima i, prema potrebi, sa NVO.

Nakon što budu dostupni detalji popisa ugroženog stanovništva i njihove zemlje, Klijent će pripremiti Pojedinačni plan obnove prihoda koji će se odnositi na specifične uslove, karakteristike i potrebe određenih ljudi i domaćinstava na koje utiče preseljenje. Sve preporuke će biti u skladu sa ciljevima, principima i procesima ovog okvira.

6.2. NAČINI NADOKNADE I OBNOVE PRIHODA ZA ŽIVOT

Postoji nekoliko načina obnove prihoda zbog preseljenja. U svakom pojedinačnom slučaju, opštine Negotin i Svilajnac će u saradnji sa vlasnikom zemlje pronaći najbolji mogući način ublažavanja štetnih uticaja.

Ako je dokumentacija dobra, može se doneti odluka o eksproprijaciji. Opštinska uprava za imovinska pitanja mora da održi raspravu radi razmatranja i utvrđivanja visine naknade za svakog ugroženog vlasnika u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji. Da bi aktivnosti bile u skladu sa EBRD-ovim PR5, Klijent treba da uključi sve troškove koji se odnose na preseljenje, uključujući troškove selidbe, troškove zamene. Više detalja o zahtevima za naknadu dato je u Matrici prava u Tabeli 1. U slučaju da se ne postigne dogovor o visini naknade, predmet se upućuje sudovima koji odlučuju. Korisnik eksproprijacije nastavlja sa isplatom naknada ili obezbeđivanjem zamenskih nekretnina.

EBRD-ovi PR 5 klasifikuju raseljena lica kao ona: 1) koja imaju formalna zakonska prava na zemlju), 2) koja u trenutku popisa nemaju formalna zakonska prava na zemlju ali koja polažu pravo na zemlju što nacionalni zakon prepoznaje, ili 3) koji nemaju zvanično zakonsko pravo na zemlju koju zauzimaju.

Sva lica koja imaju formalna zakonska prava na zemlju i objekte, upisana u katastar i / ili zemljišne knjige, imaju pravo na naknadu. Pored toga, vlasnici neformalnih građevina koje su mogle biti legalizovane u vreme kada su izgrađene imaju pravo na novčanu naknadu koja odgovara građevinskoj vrednosti građevine. Osobe koje nemaju zakonska prava niti mogu da ozakone prava na zemlju na kojoj se nalaze i dalje ispunjavaju uslove za pomoć i obnovu prihoda za život. U slučajevima kada su prihodi za život vezani za zemlju ili kada je zemlja u kolektivnom vlasništvu, opštine će ponuditi, gde je to moguće, zemlju kao kompenzaciju, uzimajući u obzir sezonske i poljoprivredne vremenske zahteve.

6.2.1. Vrednost zamene

U slučaju trajnog gubitka zemlje, vlasnik zemlje može dobiti parcelu iste vrednosti. Vrednost zamene se izračunava kao tržišna vrednost imovine uvećana za transakcione troškove koji se odnose na obnovu takve imovine (npr. porez na prenos, troškovi registracije). Zakon o eksproprijaciji precizira da vlasnik imovine pogođene projektom ima pravo na naknadu u visini tržišne vrednosti slične imovine, koja takođe uključuje i izgubljeni profit nastao tokom preseljenja, kao i troškove preseljenja. Troškove snosi korisnik eksproprijacije (Zakon o eksproprijaciji, član 33), u ovom slučaju JVP „Srbijavode“.

Vrednost zamene nestambenih građevina odgovara troškovima obnove građevine sličnih karakteristika na drugoj lokaciji, uključujući materijale, troškove rada i bilo koje troškove prenosa. Vrednost zamene zemlje odgovara tržišnoj vrednosti zemlje sličnih karakteristika u blizini lokacije obuhvaćene projektom kao i sve transakcijske troškove.

6.2.2. Novčana naknada i procena imovine i vrednosti

U slučaju trajnog gubitka, vlasnik zemljišta može dobiti naknadu u gotovini. Za privremene gubitke, novčana nadoknada je obično najprikladniji način kompenzacije. Ugovori o kompenzaciji treba da se potpišu na određeni vremenski period (u zavisnosti od planirane dužine aktivnosti za koju je zemljište potrebno), uz mogućnost obnove. Isplate kompenzacije vrše se unapred, najčešće godišnje za dugoročne ugovore. Na kraju perioda zakupa, izvođači će morati da preduzmu mere za potpuno vraćanje zemljišta u prvobitno stanje kako bi ljudi pogođeni projektom mogli da ga koriste na isti način kao i pre zakupa.

Zakon o eksproprijaciji takođe predviđa naknadu za gubitak prihoda zbog gubitka zemlje. Zakon predviđa novčanu ili robnu naknadu za zemljište (uključujući poljoprivredno zemljište, voćnjake i vinograde, useve, šumsko zemljište i drvo) i poslovne objekte / fizičku imovinu, za one koji imaju formalna zakonska prava. Oni koji imaju formalna zakonska prava takođe imaju pravo na naknadu za izgubljeni profit od dana kada izgube pristup otkupljenoj zemlji do dana kada dobiju zamensku imovinu ili novčanu naknadu. Nakon potpisivanja ugovora i pre kupovine zemljišta, iznos naknade se mora prebaciti na bankovni račun lica ugroženo projektom.

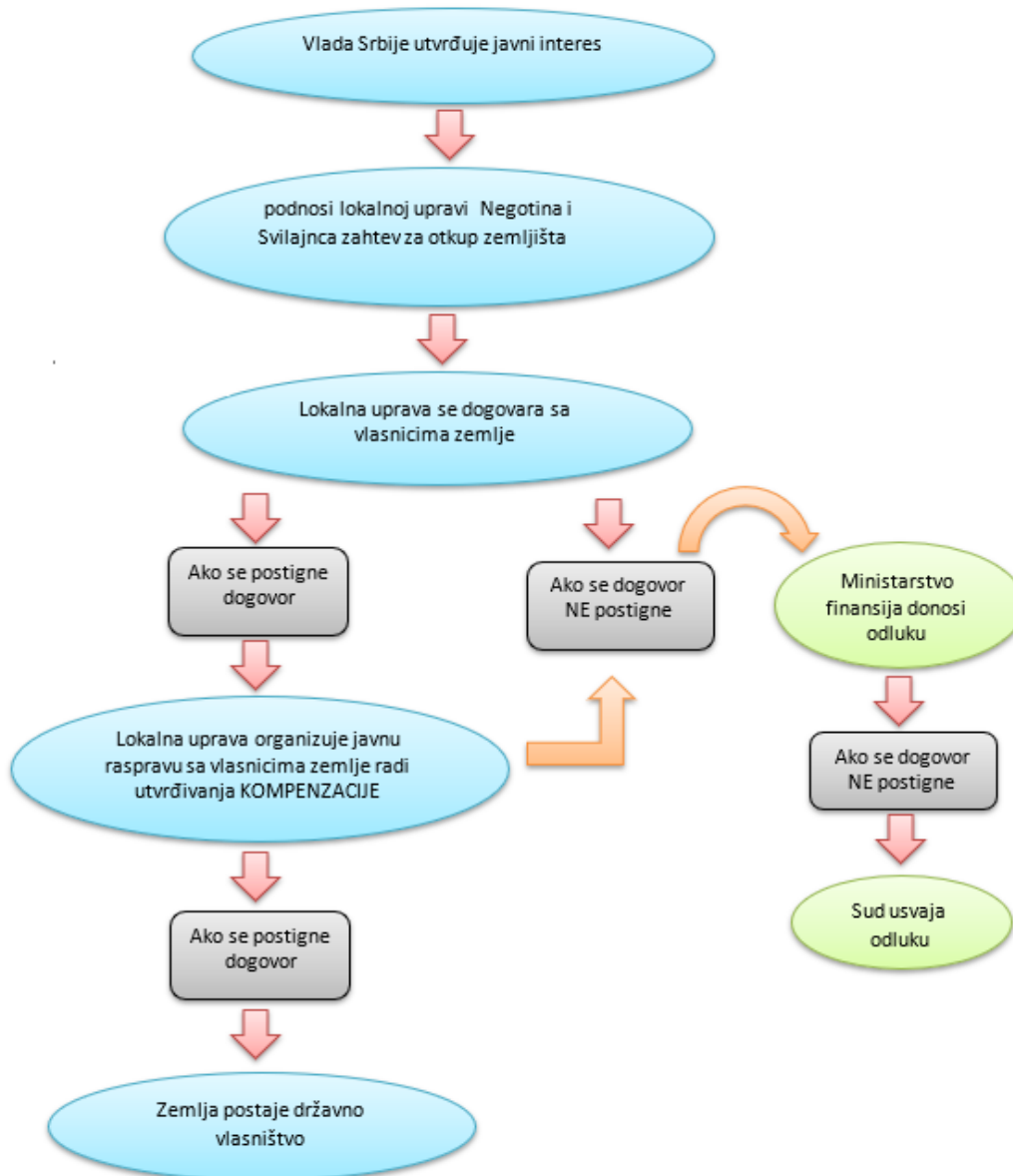
6.2.3. Pomoć osetljivim grupama

Sve posledice proistekle iz otkupa zemlje (trajnog ili privremenog), posebno poljoprivrednog ili šumskog zemljišta, se moraju adekvatno proceniti, kako bi nivo naknade i pružene pomoći omogućio pogođenim domaćinstvima da obnove i, ako je moguće, poboljšaju prihode za život. Pored toga, neki pojedinci ili grupe se mogu smatrati osetljivijim od većine stanovništva i, ako na njih utiče Projekat, možda će biti potrebna obnova ili nadoknada gubitka prihoda. U te grupe se mogu ubrojati:

- starija samohrana domaćinstva,
- samohrana domaćinstva,
- korisnici socijalne zaštite,
- neformalni korisnici zemljišta koji nemaju vlastite izvore prihoda ili imovinu itd.

Ranjivost grupe se procenjuje na osnovu rezultata socioekonomskih istraživanja i po potrebi se bliže određuje u svakom pojedinačnom slučaju.

Posebna pažnja biće posvećena socijalno ugroženim grupama, jer u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, koji određuje da se iznos naknade, iznad tržišne vrednosti, može odrediti uzimajući u obzir uslove života i druge lične i porodične okolnosti prethodnih vlasnika, pod uslovom da su ove okolnosti od značaja za opstanak vlasnika. EBRD-ovi PR5 utvrđuju da pomoć ugroženim grupama može takođe uključivati prevoz beležniku, podršku za čitanje i / ili razumevanje značenja dokumenata, itd.

Slika 3: Proces eksproprijacije – dijagram

6.3. PROCES EKSPROPRIJACIJE

Prema zakonu, opštinske jedinice lokalnih samouprava Negotina i Svilajнца odgovorne su za sprovođenje postupka eksproprijacije (član 29). Korisnik eksproprijacije stiče pravo da stupi u posed ekspropriisane nepokretnosti danom pravosnažnosti odluke o naknadi, odnosno danom zaključenja sporazuma o naknadi za ekspropriisanu nepokretnost, ako ovim zakonom nije drukčije određeno (član 34). Pitanja vezana za eksproprijaciju su u nadležnosti Ministarstva finansija. Ukoliko vlasnik nepokretnosti ne prihvati odluku Ministarstva finansija nadležni sud donosi odluku.

Fizičko preseljenje u okviru ovog Projekta nije predviđeno u Negotinu i Svilajncu što znači da ljudi neće biti preseljeni iz svojih domaćinstava i domova. Međutim, doći će do gubitaka zemlje i nekih ekonomskih raseljavanja koja mogu negativno uticati na život ugroženih osoba i domaćinstava.

Nakon donošenja rešenja o eksproprijaciji, lokalna samouprava pokreće postupak za utvrđivanje nadoknade za imovinu. Vrednost imovine zasniva se na tržišnoj vrednosti imovine u trenutku eksproprijacije (član 41). Naknada za oduzeti plodni vinograd ili voćnjak uključuje kompenzaciju za zemlju i

tržišnu vrednost ulaganja za održavanje tog vinograda ili voćnjaka i dobit koju bi oni doneli s obzirom na njihovu starost i plodnost (član 45). Naknada za novi vinograd ili voćnjak koji još nije rađao podrazumeva vrednost zemlje i ulaganja u njegovo podizanje i dobit koja bi bila zarađena za nekoliko godina (član 45).

Registar otkupljenog zemljišta vodi lokalna samouprava (član 69). Način vođenja registra propisuje Ministarstvo finansija. Lokalne samouprave dostavljaju registar otkupljenog zemljišta svaka tri meseca Ministarstvu finansija (član 69).

Prema EBRD uslovima za realizaciju 5 i Zakonu o eksproprijaciji, JVP „Srbijavode“ se savetuju da otkup zemlje dogovore sporazumnim putem. Sporazumna rešenja pomažu u izbegavanju eksproprijacije i eliminišu potrebu za prisilnim oduzimanjem nepokretnosti, ili raseljavanjem. Sporazumno rešenje uključuje i da se ugroženim licima ili zajednicama ako je potrebno pruži pravedna i odgovarajuća naknada ili drugi podsticaji.

6.3.1. Pravo prolaza

Postoje situacije koje mogu uticati na pristup i korišćenje sopstvene zemlje što se dešava u slučaju prava prolaza. Pravo prolaza znači da se zemlja mora održavati kako bi bio omogućen pristup radi izgradnje, rada sistema i održavanja ili popravki sistema za navodnjavanje. U slučajevima prava prolaza, kada Ministarstvo zahteva redovan pristup operativnim objektima, infrastrukturi i nadgradnji, ali ne i vlasništvo, odgovarajuća nadoknada se utvrđuje ugovorom između vlasnika zemlje i korisnika zemlje a u skladu sa Zakonom.

Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, vlasnik projekta potpisuje ugovor sa vlasnikom zemljišta o uspostavljanju prava prolaza i naknade (član 69). Pre početka postupka preseljenja, vlasnici zemlje moraju biti upoznati sa situacijom, načinom naknade i njihovim pravima. U svrhu održavanja, predstavnici JVP „Srbijavode“ imaju pravo pristupa cevima i objektima koji su deo sistema za navodnjavanje.

7. SOCIOEKONOMSKA PROCENA I POPIS STANOVNIŠTVA

Kada se uspostavi trasa navodnjavanja u Negotinu i Svilajncu, JVP „Srbijavode“ će popisati vlasnike zemljišta na trasi cevovoda. Vlasnici mogu biti privatni ili javni. JVP „Srbijavode“ će izvršiti socijalno-ekonomsku osnovnu procenu privatnih vlasnika zemljišta i ljudi koji su pogođeni projektom, uključujući uticaje koji se odnose na kupovinu zemljišta i ograničenja korišćenja zemljišta. Procenom će se utvrditi uticaji u okviru društvenog aspekta projekta, socijalno ugrožene grupe na projektnom području i potrebe i prava ugroženih ljudi, i razviće se odgovarajući planovi za smanjenje i ublažavanje uticaja raseljavanja.

JVP „Srbijavode“ će identifikovati lica koja će biti obuhvaćena otkupom zemljišta i nepokretnosti, kako bi utvrdili ko će imati pravo na naknadu i pomoć. Popis stanovništva treba da uzme u obzir potrebe sezonskih korisnika resursa koji možda nisu prisutni na projektu tokom popisa.

JVP „Srbijavode“ će utvrditi krajnji rok za utvrđivanje podobnosti kako je predviđeno važećim zakonodavstvom i vremenskim rokom projekta. Često je najbolje da krajnji datum bude tokom osnovne procene ili popisa. Informacije u vezi s krajnjim datumom će biti saopštene na čitavom području projekta pre tog datuma. Određivanje krajnjeg datuma će obezbediti preciznost u pogledu podobnosti za naknadu i pomoć.

7.1. POPIS

Popisom se prikupljaju brožčani podaci o ugroženim ljudima i procenjuju se gubici zbog otkupa zemlje i preseljenja. JVP „Srbijavode“ će sa lokalnim vlastima i predstavnicima zajednice razgovarati o planovima za program popisa i registracije.

Popis stanovništva sadrži podatke o ugroženim zvaničnim i nezvaničnim korisnicima zemlje. Prema zahtevima EBRD-a, nedostatak zakonskog vlasništva nad zemljištem nije razlog za diskvalifikaciju i odbijanje mogućnosti za pružanje pomoći pri preseljenju, pa bi privatni vlasnici zemlje i nosioci prava na zemljište kao

i sve osobe koje trenutno koriste javno ili privatno zemljište u svrhu skloništa, poslovanja ili drugih razloga za ostvarivanje prihoda trebalo da budu jednako uključeni u popis stanovništva.

7.2. SOCIOEKONOMSKA ANALIZA

Socioekonomska analiza je potrebna za utvrđivanje socioekonomskog profila ugroženih ljudi i radiće se za svaki pojedinačni slučaj. Informacije prikupljene tokom popisa kombinuju se sa demografskim i društveno-ekonomskim podacima o ugroženim ljudima. Ove informacije pružaju bolje razumevanje ljudi na koje utiče projekat kao i njihovog statusa, tako da se strategije pomoći i nadoknade mogu uskladiti na odgovarajući način.

Budući da domaćinstva sa malim primanjima, posebno u ruralnim oblastima, obično imaju raznolike strategije preživljavanja koja kombinuju poljoprivredu sa najamnim radom i malim preduzećima, važno je ispitati sve izvore prihoda kako bi se izračunao gubitak prihoda usled otkupa projektnog zemljišta. Matrica prava, prikazana u Tabeli 1, je napravljena tako da prikaže kategorije gubitaka i prava koja se odnose na projektne komponente / faze.

7.3. MATRICA PRAVA

VRSTA GUBITAKA	STATUS UGROŽENOG LICA	PRAVO NA:
Trajni gubitak (ili pristup) poljoprivrednom, stambenom, šumskom zemljištu i / ili pašnjacima. Ovo se takođe odnosi na Pravo prolaza, koje uključuje stalni gubitak pristupa zemljištu. Bilo koja šteta koja je naneta usled korišćenja prolaza za potrebe održavanja	Vlasnik	Novčana nadoknada u vrednosti zamene (tržišna vrednost+troškovi prenosa) Ili Zamena poljoprivrednog, stambenog, šumskog zemljišta i / ili pašnjaka.
	Formalni korisnik (tj. stanar)	Informacije o nabavci zemljišta najmanje tri meseca pre ulaska na zemljište, kako bi se stanarima moglo naći drugo zemljište za zakup I / Ili Pomoć u obnovi prihoda za život u slučaju ekonomskog raseljavanja.
	Neformalni korisnik	Pomoć u pronalaženju zamenskog zemljišta / resursa za upotrebu I / Ili Pomoć u obnovi prihoda za život, u slučaju ekonomskog raseljavanja.
Napuštena zemlja (deo parcele koji treba da ostane nakon eksproprijacije za čije korišćenje vlasnik nema ekonomskog interesa).	Vlasnik zemlje	Novčana naknada u punom iznosu zamene (tržišna vrednost+troškovi prenosa).
Umanjena vrednost zemljišta u operativnoj fazi	Vlasnik zemlje	Novčana naknada Ili Omogućiti zamenu zemljištem u istoj vrednosti (tržišna vrednost + troškovi prenosa)
Gubitak godišnjih/višegodišnjih useva i stabala.	Vlasnik useva i stabala (što može biti vlasnik zemlje ali i formalni ili neformalni korisnik zemlje)	Novčana naknada za gubitak godišnjih/višegodišnjih useva / biljaka u punom iznosu zamene.
Gubitak ne-stambenih objekata (ograda, štale, brvnare, itd.) i infrastructure. Bilo koja šteta koja je naneta usled korišćenja prolaza za potrebe održavanja	Vlasnik ne-stambenih objekata i infrastructure (što može biti vlasnik zemlje ali i formalni ili neformalni korisnik zemlje)	Novčana naknada u iznosu zamene (tržišna vrednost+troškovi prenosa) I Naknada za selidbu prenosive imovine ili pomoć.
Gubitak poslovnih objekata (radnje, kancelarijski proctor ili slično).	Vlasnik poslovnog objekta	Naknada za selidbu prenosive imovine ili pomoć pri selidbi I Ili novčana naknada u punom iznosu zamene (tržišna vrednost+troškovi prenosa) Ili Zamenski poslovni objekat.

Gubitak poslovnog prihoda i / ili prihoda za život zbog gore navedenih gubitaka ili drugih razloga prouzrokovanih projektom. U slučaju gubitka posla, zaposleni imaju pravo na naknadu (ekonomsko preseljenje).	Vlasnik (formalni ili neformalni, poslovna ili ekonomska aktivnost)	Novčana nadoknada za izgubljeni neto prihod tokom perioda tranzicije (do ponovnog uspostavljanja poslovne / ekonomske aktivnosti na drugoj lokaciji) Pomoć u obnovi prihoda za život, kao npr: <ul style="list-style-type: none"> • Obezbeđivanje mašina i opreme za poboljšanje poljoprivrede • Obezbeđivanje obuke • Pristup poslovima • Obezbeđivanje ličnih dokumenata • Obezbeđivanje mikro kredita.
Privremeni gubitak (ili pristup) poljoprivrednom, stambenom, šumskom zemljištu i / ili pašnjacima. Ovo se takođe odnosi na Pravo prolaza, koje uključuje privremeni gubitak pristupa zemljištu.	Vlasnik	Novčana naknada u punoj zamenskoj vrednosti (tj. za pravo korišćenja zemljišta po ugovoru, za period korišćenja zemljišta) Vraćanje zemljišta u prvobitno stanje nakon upotrebe.
	Formalni korisnik (tj. stanar)	Obaveštenje o otkupu zemljišta najmanje tri meseca pre stupanja na parcelu kako bi stanari imali dovoljno vremena da nađu novu zemlju za zakup. Naknada troškova za zamenu (zakup zemlje + naknada za bilo koji postojeći prinos tokom izgradnje)
	Neformalni korisnik	Pomoć u identifikaciji zamenskog zemljišta / resursa za upotrebu / I/II Pomoć u obnovi prihoda za život, u slučaju ekonomskog preseljenja.
Oštećenja ili privremene smetnje u pružanju usluga, infrastrukturi, pristupu javnim dobrima i resursima (pašnjaci, reke, šume).	Sve ugrožene zajednice i pojedinci	Popravke, kompenzacije ili druge mere. Naknada za bilo koju štetu nanetu tokom pristupa zbog održavanja.
Svi drugi specifični gubici / uticaji na ranjive grupe, povezani sa nabavkom zemljišta za Projekat koji su identifikovani tokom izrade LRP-a.	Ranjive grupe / pojedinci	Posebne mere za efikasno učešće, naknadu i obnovu prihoda za život, koje će se definisati u LRP.

Tabela 1: Matrica prava

7.4. TROŠKOVI

Tokom procesa obnove prihoda za život, cene poljoprivrednog zemljišta i useva, povrća i voća će se izračunavati u skladu sa tržišnom vrednošću u trenutku eksproprijacije. Cena poljoprivrednog zemljišta po hektaru iznosi oko 5000 EUR na projektnom području. Međutim, cena može da varira zbog mikro lokacije imovine, kvaliteta zemljišta, blizine puta. Cena useva, povrća i voća može da se razlikuje svake godine.

Svi povezani troškovi će se izračunati u skladu sa cenama u trenutku eksproprijacije. U ovoj fazi nije moguće proceniti troškove jer trasa nije tačno utvrđena. Ne zna se tačno koliko zemlje u javnom ili privatnom vlasništvu će biti potrebno za trasu navodnjavanja. Detaljni planovi obnove prihoda za život, uključujući troškove implementacije, biće izrađeni nakon što se pokrene proces eksproprijacije i budu poznate parcele koje će se otkupljivati.

7.5. DETALJAN PLAN OBNOVE PRIHODA (LRP)

Nakon što se prikupe sve potrebne informacije, JVP „Srbijavode“ će pripremiti detaljan plan obnove prihoda. Ovaj plan će se zasnivati na ovom Okviru politike raseljavanja i obnove prihoda (RLRF) i koristiće detalje o ugroženim zemljišnim parcelama i korisnicima zemljišta kao i njihov društveno-ekonomski status da bi odredio odgovarajuće mere ublažavanja i naknade. Detaljan LRP će sadržati prilagođenu matricu prava, savetodavne aktivnosti i dogovore o sprovođenju, spisak ugroženih parcela i korisnika zemljišta i planove za praćenje i procenu aktivnosti za obnovu prihoda za život. Detaljan LRP biće podeljen svim

zainteresovanim stranama i odobren od strane odgovarajućih vlasti. LRP će biti gotov pre početka pregovora o zemlji, njenom otkupu i ekonomskom preseljenju.

8. KONSULTACIJE

Tokom procesa otkupa zemljišta JVP “Srbijavode” i opštine Negotin i Svilajnac su u obavezi da informiše lokalno stanovništvo u Negotinu i Svilajncu o procesu eksproprijacije koji će se vršiti pre izgradnje. Poseban naglasak se stavlja na uključivanje ugrožene populacije i vlasnike zemlje u lokalne opštinske zajednice Samarinovac, Prahovo i Radujevac u Negotinu, i Grabovac, Sedlare, Subotica i Tropanje u Svilajncu.

Pored toga, Klijent je u obavezi da obezbedi informativne brošure koje se mogu postaviti ispred zgrade opštine ili pošte kako bi ljudi bili blagovremeno i efikasno obavešteni o tekućim projektnim aktivnostima i o planiranim javnim konsultacijama.

Pre bilo kakvog procesa raseljavanja ili otkupa zemljišta, moraju se održati posebne konsultacije sa vlasnicima zemlje koja se nalazi na projektnom području. Detaljne aktivnosti u vezi sa konsultacijama i vremenski okviri navedeni su u tabeli ispod:

KONSULTACIJE – OTKUP ZEMLJIŠTA						
Br	Način učestvovanja	Zainteresovana strana/ Grupa zainteresovanih strana	Informacije koje treba objaviti	Vremenski okvir	Odgovornost	Prilika za učešće zainteresovanih strana
1.	Javne konsultacije u 7 mesnih zajednica Osigurati prisustvo žena, manjina i socijalno ugroženih grupa.	Ugrožena lica	Obavestiti građane o procesu otkupa zemljišta i o dostupnom mehanizmu za podnošenje žalbi.	1Q 2020	JVP „Srbijavode“	Biće obavešteni
2.	Pregovori sa vlasnicima zemlje u vezi sa eksproprijacijom njihovog zemljišta radi realizacije projekta	Ugroženi vlasnici zemlje	Obavestiti građane o njihovim pravima i obavezama u procesu otkupa zemljišta	Prema rasporedu otkupa zemljišta	Opština Negotin Opština Svilajnac	Pregovori sa vlasnicima zemlje u vezi sa kupovinom njihove zemlje. Biće informisani o svojim pravima
3.	Sastanci radi utvrđivanja naknade za eksproprijaciju zemlje	Ugroženi vlasnici zemlje	Kriterijumi za naknadu. Troškovi koji su uključeni u naknadu (npr. troškovi preseljenja, zamene i naknada za preseljenje)	Prema rasporedu otkupa zemljišta	Opština Negotin Opština Svilajnac	Pregovori o naknadi. Biće informisani o svojim pravima.
4.	Popis i sociokonomska analiza radi utvrđivanja vlasnika zemlje koji su pogođeni projektom	Ugroženi vlasnici zemlje	Kriterijumi za naknadu. Troškovi koji su uključeni u naknadu (npr. troškovi preseljenja, zamene i naknada za preseljenje)	Prema rasporedu otkupa zemljišta	JVP „Srbijavode“	Pružiti informacije o pravnom statusu vlasnika zemlje (formalni i neformalni)
5.	Pripremiti plan obnove prihoda za ugrožene vlasnike zemlje.	Ugroženi vlasnici zemlje	Detalji o parcelama i korisnicima zemlje koji su pogođeni projektom i njihov socioekonomski status	Prema rasporedu otkupa zemljišta	JVP „Srbijavode“	Prikupiti informacije o socioekonomskom statusu vlasnika zemlje.

6.	Osnovati centralnu jedinicu za Projekat kao i mehanizam za podnošenje žalbi na nivou JVP „Srbijavode“ i opštine za rešavanje pitanja u vezi sa eksproprijacijom, naknadom i procesom obnove prihoda.	Ugroženi vlasnici zemlje, osetljive grupe i drugi zainteresovani	Mehanizam za podnošenje žalbi	Od faze pre izgradnje pa do početka rada	JVP „Srbijavode“ Opština Negotin Opština Svilajnac	Biće obavesteni o statusu njihovih žalbi
----	--	--	-------------------------------	--	--	--

9. MEHANIZAM ZA PODNOŠENJE ŽALBI

JVP „Srbijavode“ će uspostaviti mehanizam za podnošenje žalbi osmišljen u cilju lakšeg rešavanja zabrinutosti i pritužbi oko preseljenja, otkupa zemljišta i obnove prihoda za život. Mehanizam podnošenja žalbi ne zamenjuje sudske ili administrativne lekove. JVP „Srbijavode“ će obavestiti građane o mehanizmu tokom procesa angažovanja zainteresovanih strana.

JVP „Srbijavode“ je odgovorna za prijem i blagovremeno rešavanje posebne problematike vezane za kompenzaciju i preseljenje koja zanima raseljena lica i/ili članove zajednice koja je primalac, kao što je naznačeno u Priručniku EBRD-a o mehanizmu podnošenja tužbi. Procesom podnošenja pritužbi treba da se upravlja na efikasan i transparentan način.

JVP „Srbijavode“ će prihvatiti sve žalbe u vezi sa Projektom koristeći mehanizam za upravljanje žalbama koji je priložen u nastavku. JVP „Srbijavode“ će odrediti posebno mesto za prijem i rešavanje žalbi koje se pojave tokom svih faza Projekta. Mehanizam za podnošenje žalbi biće dostupan svim zainteresovanim stranama koje nisu uključene u projekat, a posebno licima koja su ugrožena projektom. JVP „Srbijavode“ će obavestiti zajednice na koje projekat utiče o mehanizmu tokom procesa angažovanja zainteresovanih strana.

Žalbe u vezi sa građevinskim radovima će rešavati kompanija JVP „Srbijavode“. JVP „Srbijavode“ će se obratiti izvođaču(ima) i njihovoj upravi u vezi sa zatvaranjem predmeta. JVP „Srbijavode“ će pratiti sprovođenje tih postupaka.

Sve žalbe, bez obzira da li su primljene u pisanoj ili usmenoj formi, biće registrovane i evidentirane (Obrazac za podnošenje žalbi nalazi se u Prilogu). Podnosilac žalbe će primiti potvrdu o prijemu žalbe u roku od 7 dana, usmeno ili pismeno, u skladu sa opredeljenim načinom komunikacije koji je podnosilac žalbe naveo, ukoliko su navedeni podaci o podnosiocu žalbe. Pojedinci koji podnesu svoje komentare ili žalbe imaju pravo da zahtevaju da njihovo ime ostane poverljivo.

Sve žalbe će biti registrovane i na njih će se odgovoriti u roku od 30 dana. Podnosilac žalbe ne bi trebalo da snosi troškove podnošenja žalbi.

Srbijavode će voditi bazu podataka o žalbama.

Baza podataka treba da sadrži sledeće informacije:

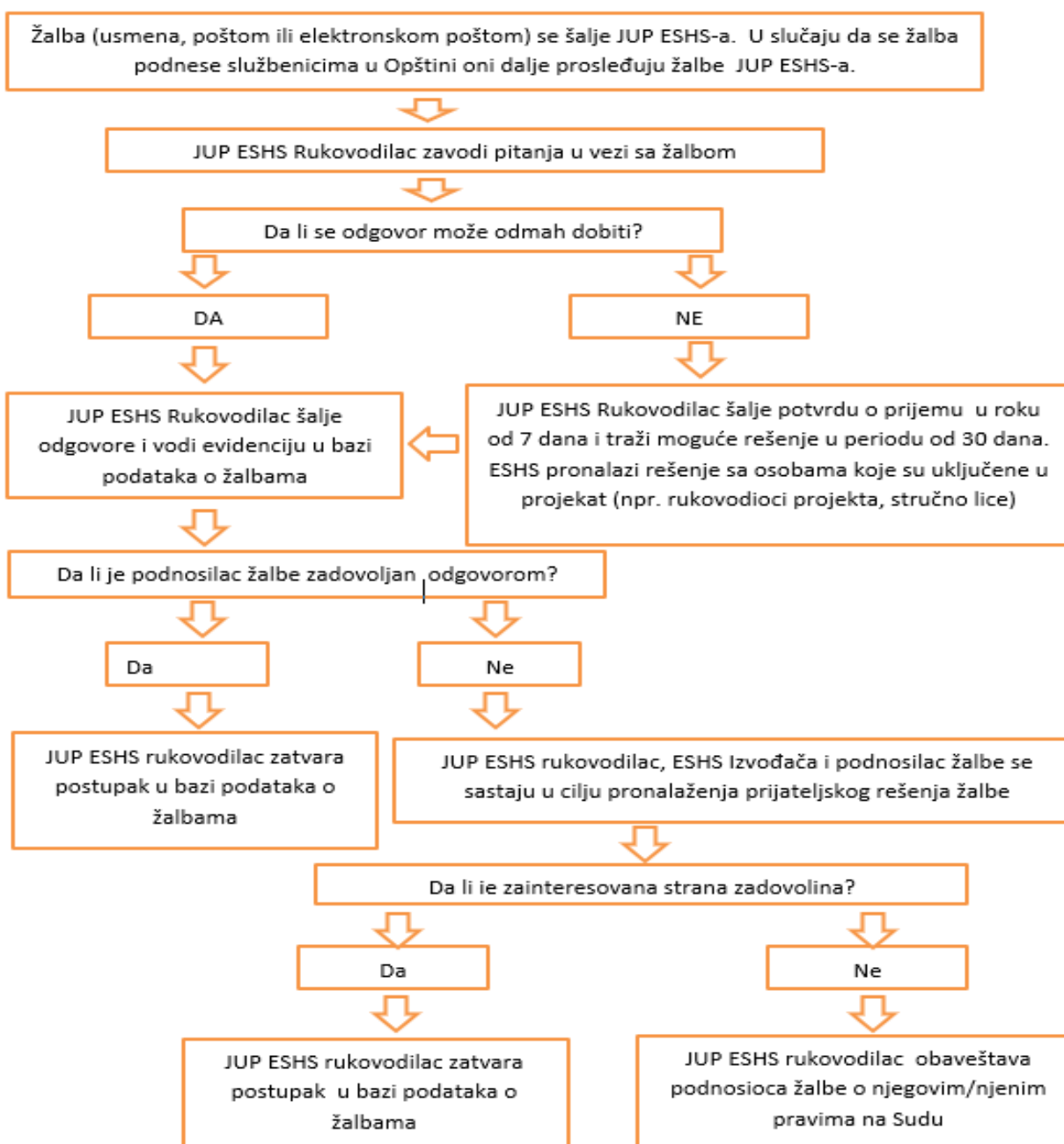
- ime i kontakt podnosioca žalbe ako žalba nije podneta anonimno,
- datum i priroda žalbe
- ime tehničkog osoblja zaduženog za rešavanje žalbi, ako je potrebno
- sve dodatne preduzete mere
- predloženo rešenje za žalbe
- na koji način i kada su odgovarajuće projektne odluke dostavljene podnosiocu žalbi
- datum zatvaranja postupka i odgovor podnosioca žalbe (zadovoljan/nezadovoljan)

- da li su preduzeti dugoročni postupci upravljanja kako bi se izbeglo ponavljanje sličnih pritužbi u budućnosti, ukoliko je moguće.

Žalbe u vezi sa Projektnim aktivnostima se mogu poslati sledećim osobama usmeno, pismeno, putem email-a ili telefonom:

Centar	Adresa	Odgovorna osoba	Telefon	E-Mail
JVP „Srbijavode“	Bulevar Umestnosti 2a 11070 Beograd	Izvršni direktor Miloš Radovanović	064 8404 071	milos.radovanovic@srbijavode.rs
Opština Negotin	Trg Stevana Mokranjca 1 19300 Negotin	Član opštinskog veća za ekonomiju Ljutica Jovanović	069 2284 184	ljuticajovanovic@gmail.com
		Član opštinskog veća za poljoprivredu Dragan Radosavljević	064 2284 184	dragan.pssnegotin@gmail.com
Opština Svilajnac	Svetog Save 102 35210 Svilajnac	Načelnik opštinske uprave Ivana Paunović	035 312 010 064 8912 620	nacelnik@svilajnac.rs

Mehanizam za podnošenje žalbi ne predstavlja zamenu za pravni lek.

Slika 4: Dijagram Mehanizam podnošenja žalbe

10. IZVEŠTAVANJE I PRAĆENJE

JVP “Srbijavode” će voditi bazu podataka o pojedincima/domaćinstvima na čiju imovinu utiče sprovođenje Projekta, mere nadoknade i obnova prihoda za život. Pravni sektor će biti odgovoran za redovno ažuriranje baze podataka, u saradnji sa stručnjacima za socijalna i ekološka pitanja. Sve informacije o pojedincima/porodicama, njihovim imanjima i isplatama nadoknade će biti poverljive.

JVP “Srbijavode” će takođe pripremati mesečne izveštaje. Ovi izveštaji će sadržati informacije o merama nadoknade štete i obnove prihoda, konsultacijama, informacijama o pregovorima i rezultatima, pružanju pomoći ugroženim grupama, žalbama i njihovom statusu.

Kontrolni pokazatelji za različite faze predstavljeni su u nastavku, kao što je navedeno u smernicama Akcionog plana za preseljenje EBRD-a (2017):

Ulazni pokazatelji	Dodatne napomene	Učestalost merenja
Ukupni troškovi otkupa zemljišta (uključujući i presek troškova)	Primer preseka: <ul style="list-style-type: none"> • Novčana naknada • troškovi pružanja podrške u zavisnosti od tipa podrške • troškovi konsultacija i angažovanja • troškovi procenitelja i geometara • troškovi pravnih usluga • troškovi poreza i registracija • troškovi konsultantskih usluga • troškovi za korišćenje vozila, kompjutera, itd • Ostali troškovi (i vrste). 	Mesečno
Broj osoblja zaposlenog kod naručioca/ spoljnih saradnika angažovanih na raseljavanju i obnovi prihoda	Primer preseka troškova: <ul style="list-style-type: none"> • Članovi tima Naručioca za sprovođenje projekta • Članovi drugih odeljenja i sektora • socijalni radnici • lica zadužena za obuku • konsultanti za preseljenje. 	mesečno
Ukupan broj vlasnika i ukupan broj formalnih i neformalnih korisnika ugroženih parcela	Početni podaci će se dobiti kroz popis/analizu. Ažuriranje će se vršiti kontinuirano čim tim za sprovođenje identifikuje sve vlasnike/korisnike parcela (npr. kroz mehanizam za podnošenje žalbi).	Mesečno
Broj formalnih i neformalnih domaćinstava koja moraju biti fizički raseljena. Broj formalnih i neformalnih preduzeća koja se moraju preseliti	Podaci će se dobiti putem popisa/ankete.	mesečno
Izlazni pokazatelji	Dodatne napomene	Učestalost merenja
Broj (i procenat) parcela/kuća /preduzeća za koje je potpisan ugovor o naknadi. Broj (procenat) vlasnika/korisnika koji su potpisali ugovore o naknadi	Procenat će se izračunati na osnovu ukupnog broja ugroženih parcela/kuća/preduzeća prema popisu/anketi.	mesečno
Broj (i procenat) parcela/kuća /preduzeća za koje je odbijen/na čekanju ugovor o naknadi. Broj (procenat) vlasnika/korisnika koji su odbili da potpišu ugovore o naknadi/ili još razmatraju	Ako je moguće, treba pružiti razloge za odbijanje ugovora o naknadi (ili za odlaganje potpisivanja)	mesečno
Broj (i procenat) realizovanih ugovora o naknadi (isplaćena naknada)	Procenat će se izračunati na osnovu potpisanih ugovora o naknadi.	mesečno
Broj (i procenat) domaćinstava koja su fizički raseljena (premešteni na drugu lokaciju). Broj (i procenat) premeštenih preduzeća	Procenat će se izračunati na osnovu ukupnog broja domaćinstava/preduzeća za koja je utvrđeno da se moraju preseliti/premestiti (videti ulazne pokazatelje)	mesečno
Broj osoba/domaćinstava kojima je pružena podrška od strane tima za sprovođenje prema vrsti pomoći i kategoriji (vlasnici/korisnici)	<ul style="list-style-type: none"> • pomoć pri pripremi dokumentacije o vlasništvu (novčana pomoć, pružanje informacija, pravna pomoć, itd) • pomoć pri utvrđivanju zamenske zemlje/kuće za 	mesečno

Pokazatelji ishoda	Dodatne napomene	Učestalost merenja
	kupovinu <ul style="list-style-type: none"> • pomoć pri izgradnji/utvrđivanju novih poslovnih objekata • pomoć pri selidbi ili pokrivanju troškova selidbe • profesionalna obuka • mogućnost zapošljavanja/dobijanja kredita • druga vrsta pomoći 	
Broj primljenih, otvorenih i zatvorenih žalbi; svi trendovi; prosečno vreme rešavanja žalbi	Izmeriti vreme između registrovanja žalbi i zatvaranja postupka.	kvartalno
Prosečno vreme potrebno za isplatu naknade	Prosečno vreme između prihvatanja ponude/potpisivanja ugovora i izvršenja naknade. Tim za sprovođenje mora ovo redovno kontrolisati radi utvrđivanja kašnjenja što bi moglo da dovede ljude u tešku situaciju.	kvartalno
Kako je primljena naknada iskorišćena/uložena?	Anкета kako bi se utvrdilo na šta je naknada potrošena: <ul style="list-style-type: none"> • zamenska zemlja • zamenski smeštaj • zamenski poslovni objekti • druga sredstva i investicije (vrste). 	godišnje
Da li je naknada plaćena u punom iznosu zamene?	Utvrđiti da li su primaoci naknade koji su kupili zamensku imovinu (zemlju, kuće) mogli da kupe sličnu (ili bolju) imovinu.	godišnje
Zadovoljstvo zamenskom kućom/mestom prebivališta?	Sprovesti anketu radi utvrđivanja da li su premeštena domaćinstva zadovoljna novim smeštajem (i zašto) <ul style="list-style-type: none"> • proceniti da li su standardi života poboljšani ili pogoršani (da li domaćinstva prijavljuju da su kupila nov nameštaj, automobile, opremu, itd.)? 	godišnje
Ponovno uspostavljanje prihoda / sredstva za život	Da li su oni koji koriste zemlju kao izvor prihoda ponovo uspeali da uspostave ovaj izvor i stepen prihoda? <ul style="list-style-type: none"> • proceniti posebno situaciju svih korisnika zemlje, naročito one neformalne 	godišnje
Ponovno uspostavljanje poslovanja	<ul style="list-style-type: none"> • Da li je poslovanje uspešno premešteno ? Analiza neto prihoda i poređenje sa osnovnim podacima <ul style="list-style-type: none"> • Da li zaposleni u preduzećima i dalje rade nakon preseljenja? (Ako ne, zašto?) Analiza zaposlenih i njihovih zarada i poređenje sa osnovnim podacima. 	godišnje

Tabela: Kontrolni pokazatelji

PRILOG
11. PRILOG 1: OBRAZAC ZA PODNOŠENJE ŽALBI

Ime i prezime Napomena: možete ostati anonimni ako želite ili ukoliko tražite da se vaš identitet ne otkrije trećim licima bez vašeg pristanka	Ime _____ Prezime _____ ☐ Želim da anonimno podnesem žalbu ☐ Zahtevam da se moj identitet ne otkriva bez mog pristanka
Kontakt Označite kako želite da vas kontaktiraju (poštom, telefonom, e-mail-om)	☐ Poštom: Molim vas da napišete vašu adresu _____ _____ _____ ☐ Telefon: _____ ☐ Email: _____
Opis slučaja ili žalbe	Šta se dogodilo? Gde se to dogodilo? Kome se dogodilo? Kakav je rezultat problema?
Datum incidenta/žalbe	☐ Jednokratni incident (datum _____) ☐ Događilo se više puta (koliko puta _____) ☐ Trenutni problem (trenutno postoji problem)
Šta bi voleli da se desi kako bi rešili problem	
Potpis _____ Datum _____	
Molim vas da ovaj obrazac vratite: JUP ESHS Rukovodilac Adresa: _____, Tel: _____, E-mail: _____	

Tabela 2: Obrazac za podnošenje žalbi

12. LITERATURA

Ustav Republike Srbije (“Službeni glasnik RS” broj 98/2006)

Politika zaštite životne sredine i socijalna politika Evropske banke za obnovu i razvoj iz 2014.

EBRD-ov priručnik o mehanizmu za podnošenje žalbi, 2012

EBRD-ov vodič i dobra praksa raseljavanja, 2017

EBRD-ov protokol revizije zaštite životne sredine i socijalne politike, 2010

Zakon o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS”, broj 72/09, 81/09 – ispr., 64/10 – odluka US, 24/11, 121/12, 42/13 – odluka US, 50/13 – odluka US, -98/13 – odluka US, 132/14, 145/14, 83-18, 31/19 i 37/19 – dr. zakon)

Zakon o eksproprijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 53/95, „Službeni list SRJ”, broj 16/01 – odluka SUS i „Službeni glasnik RS”, broj 20/09, 55/13 – odluka US i 106/16 – autentična tumačenja)

Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službeni glasnik RS”, broj 62/2006, 65/2008- dr. zakon, 41/2009, 112/2015, 80/2017 i 95/2018 – dr. zakon)

HYDROPHIL

HYDROPHILGmbH
Mariahilfer Str. 84 M/31
1070 Vienna, Austria
T +43 660 996 98 00
hydrophil.at